

ASTOA PINTORE

Pintura berriya, Arte gaztea, Kubismoa, Surrealismoa, Abstraccionismoa eta onelako izenekin ainbat era berri gaurko egunean sortu diran ezkerro, naiko eztabaida eta jarduna badabil artista eta artezaleen artean. Zer esanik ez dago, aitortu bearrean gaudela, pinturak ere, beste arteak bezela, bere aurrerapenak ekarri bear zitubela, gizarteko berritzeak eskatzen duben neurriyan. Bidezkoa da-ba, era berri auek dakarten deyari gaurko gazteak gogoz erantzutea. Bañan ba ote dira benetan artzekoak ainbat eta ainbat itxuragabekeri, *ismo* oyetxen izenean ikusten ditugunak?

Naspilla ikaragarri ontan, oietako kuadro baten aurrean begira jartzen dan gizon zentzudunak, ba dauka naiko buruauste egiya gezurragandik berexitzen. Nola nabaitu, sarri askotan, azpiyan dakarren *siriya*?

Ez da gaurkoa auzi auxe. Ara: Orain berrogeitazortzi urte (1910), Paris'en, onelako eztabaida batean, ango idazle edo literatoen lagunarte batek, "Fantasio" izena zubenak, deabrukeri bat asmatu zuben, pintura berri orren azpian zer egon liteken jendeari agertzeko. Montmartre'n izaten ziran gazte ayek, eta beren biltokia "*Le Lapin agile*" izeneko taberna bat zuten.

Ara ba. Taberna jabeak asto gazte bat ba zuben, eta "Fantasio" tarrak astoa eskatu zioten... ara zertarako:

1'go: Notario bat (M. Paul Henri Brionne) ekarri zuten.

2'g: Argazkari edo fotografo bat ere bai.

3'g: Pintzelak, koloreak eta oyal zuriya gertatu zituzten, eta azkenik.

4'g: Astoa ekarri, eta isatsean pintzel aietako bat sendo lotu zioten.

Notario eta fotografoa eldu ziranean, sayoari ekin zioten gogotik, bai gizonak eta bai, batez ere, astoak (astoa, pintore, eta gizonak serbitzari). Gizonetako bat oyal zuriya isatsaren kontra-kontra

eusten jarri zan; beste batek, pintzela koloretan bustitzen zuben, eta irugarren lagunak, astoari, muturrera, pentsu goxo bat luzatzen zion.

Kutiziyaz irrikiturik, astoa, isatsari eragiten asi zan, oratutako pintzelakin, zirt eta zart, zirriborro ikaragarriyak oyalean markatzen zitubela eta ixtante batean, berebiziko *kuadroa* margoztuta utzi zuben, notarioa eta fotografoa testigu zirala.

Plisti-plasta areri zerbaiten izena edo tituloa eman bear, eta auxe ezartzea erabaki zuten: "*Eguzkia Adriatiko'an ezkutatu zan*". Bañon ez au bakarrik: burla aretxek bai zekarren bere asmoa-ta. Egun aietan, Paris'en *Salon des indépendants'en*, *pintura berriaren* erakusteta zan, eta ara, estilo berriko *kuadro* bat balitz bezela, ametituko ote-zuten, bidali zuten zorioneko *kuadroa*... eta bai ametitua izan ere astoaren lana! Beste *kuadroen* artean, antxe egontzan bixtan, iñork antz eman gabe nolako *artistak* egiña zan, bada barrengo aldean, alako firma bat zeraman, esaten zubena: *J. R. Boronalli*.

Au guztia, 1910'eko udaberriyan gertatu zan, eta orduko Jorrai-lla'ren 28'ko "*La Ilustración Española y Americana*"-k jazoera parregarri aren berri eman zuben txeetasun edo detalle guztiekin, argazkiaz, notarioaren agiriaz eta abar. Andik artu det ixtori onen mamiya. Eta egitan gertatua dala, onetxek erakutsiko: Orain lau bat urte, "*Le Figaro*"-n irakurri nuben nola Paris'en eldu zan (Londres'tik, uste det), jaun bat, *kuadro* batekin, aspaldiko bere jabeari bueltatzeko asmoan. *Kuadroa*, "*Adriatiko*" zelebria zan, eta seriyo asko, testiguen aurrean, Roland Dorgeles'eri eman ziyon. Roland Dorgeles, *novelista* bikaiña, oraindik bizi dana, sasoi bateko bromazale aietako bat da.

Ez da errex, omen ikusten danez, *pintura* berrien azpian ziriya eta gezurra nabaitzea.

DUNIXI

